

VÄRLDSKRIGET

ROND för ROND

Vad betyder Petsamo för Finland?

I de fredsvillkor som Finland numera som bäst håller på att diskutera är också frågan om Petsamo med på ett hörn. Ryssarna ha visserligen inte öppet uttalat anspråk på den lilla ishavshamnen, men Petsamo-fallet hör dock till de punkter som skola bli föremål för förhandlingar, vilket torde vara liktydigt med ett finskt avträdande. I detta sammanhang kan det därför vara av intresse att närmare se vad Petsamo verkligen betyder för Finland.

För Finland är Vita havsgränsen ett livsvillkor om landet i framtiden vill hålla stånd mot ryska angrepp. Redan Gustav II Adolf insåg att en landgräns över de tre karelska näsen upp till Murmansk skulle vara av stort taktiskt värde. Vid fredsslutet i Stolbova 1617 nöjde han sig emellertid med en linje från Ladoga fram till Norra Ishavet, som sedan betecknats som Finlands historiska östgräns. Huvudsakligen var det väl för att inte bryta med Danmark och England, vilket skulle ha inverkat på hans kontinental planer, som Gustav Adolf gick med på denna eftergift vars fulla räckvidd 1600-talets statsmän inte voro på det klara med. Hans stora östprogram skulle nämligen ha omfattat hela det område som beboddes av finska folkslag. När programmet beskars till hälften innebar detta att framför allt befolkningen i de östra karelska provinserna kommo att stanna utanför. Men samtidigt innebar det också att Gustav Adolf avstod från möjligheten att vinna den lättast försvarade och bäst utformade gränsen mellan östersjöfinnarna och Ryssland.

Vad Englands politik beträffar upprepades samma sak 1920, när det fanns en möjlighet att befria östkarelerne från bolsjevismen. De frivilliga finska trupper som ryckt fram fingo intet engelskt understöd utan stötte till och med på motstånd, varför det tvingades utrymna det olyckliga landet och överlämna befolkningen åt ett grymt öde.

När Finland vid freden i Dorpat 1920

förvägrades Östkarelen förklarades dock den gamla gränsen mellan storfurstendömet Finland och det kejserliga Ryssland som gräns mellan de båda nya republikerna. Finland erhöll t.o.m. en viss territoriell utvidgning genom den viktiga ishavsprovinsen Petsamo, med dess isfria hamn Läänhamari. Detta var egentligen en gammal rättighet, ty redan det tsaristiska Ryssland hade lovat Finland detta område som ersättning för vissa avträdanden på karelska halvön.

Världens enda ishavsväg går från Rovaniemi, finska Lapplands huvudstad, till Läänhamari i Petsamoområdet, Finlands enda isfria hamn. Sedan cirka 15 år har man med stora kostnader byggt ut denna väg, som i början var trafikabel endast sommartid, men så småningom blev utbyggd för lastbilstrafik även vintertid. Läänhamaris hamn är stor nog för varje atlantjätte, och före kriget uppehölls den transoceaniska trafiken med cirka 80 finska ångare. Hit kommo varor från Italien, från Sydamerika och från alla andra trakter på jorden och för finska lappmarken betydde detta en markant ekonomisk utveckling. Hantverkare och kolonister började slå ned sina bopålar här.

Petsamoområdet har naturligtvis spelat en stor politisk roll under de senaste åren. I juni 1940 krävde Molotov att den nickelkoncession, som 1934 givits den engelsk-kanadensiska Mondtrusten, skulle övertas av Ryssland. Finland befann sig i en svår situation och förhandlingarna med Mondtrusten blevo resultatlösa. Men när de finska underhandlarna fingo tyskt stöd träffades en preliminär överenskommelse, enligt vilken Sovjet skulle erhålla 40 procent och Tyskland 60 procent av nickelproduktionen. Senare meddelade ryssarna att de inte voro nöjda med denna uppdelning, trots att de inte varit i stånd att överta ens en del av sin andel. Det visade sig snart att de intresserade sig inte bara för nickelkon-

cessionen utan för, kontrollen av hela Petsamoområdet.

Sovjet har aldrig uppgivit tanken på att annektera och bolsjevisera Finland. Redan under tiden för den tysk-ryska pakten planerade ryssarna ett förbund med England, som också ställde en landstigning i Narvik i utsikt. Under vinterkriget 1939-40 erbjöd sig England att sända en hjälparmé till Narvik, om Finlands regering officiellt anhöll om dylik hjälp. Det är betecknande att England inte erbjöd sig skicka denna hjälp över den mycket lättare tillgängliga hamnen Petsamo. Detta tyder på ett visst samförstånd mellan Ryssland och England att Petsamo skulle förbli ett ryskt intresse och den senare utvecklingen har endast bekräftat denna förmodan.

Med tanke på den väldiga fördel som den isfria finska hamnen skulle erbjuda Ryssland och med hänsyn till just de rika nickelfyndigheterna i detta område, är det svårt att föreställa sig att ryssarna nu skulle avstå från ett krav på Petsamo. Att Petsamo inte direkt upptagits som diskussionsobjekt i det framlagda vapenstillståndsförslaget får kanske sin förklaring i det faktum att tyska trupper f. n. hålla området besatt. Då ryssarna räkna med att själva nödgas rycka in i Petsamo-distriktet för att göra upp med tyskarna, hoppas man tydligen att på så sätt komma över området utan att behöva diskutera med finnarna. Man rycker bara in, internerar de tyska divisionerna och besätter landet, som man sedan inte mera lämnar ifrån sig.

Spectator

113053